

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

יישב - תשס"ב - מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

בעת שכזו יש להכפיל תקציבים לישיבות

עוד אומרים חז"ל שמה שכתוב 'וישב' הוא מלשון ישיבה, והכוונה לישובים שבארץ ישראל ולישיבה שלומדים בה תורה. ומה שהתורה הסמיכה את פירוט אלופי עשו והאומות לעניין הישיבה, הוא כדי ללמדנו כיצד יש לנהוג מול תופעה של ריבוי אלופים מעשיו ומישמעאל, שרוצים לאבד את ישראל, והוא שצריכים מייד ללכת ולהקים עוד ישובים, ולהרבות בישיבות ובתמיכתם. אוי לנו ששומעים בימים שכאלו שרוצים לקצץ בתקציב של הישיבות, אלא אזרבה יש בזמנים ובמצבים שכאלה להכפיל את התקציב לתמיכה בלומדי תורה ובישיבות. וזהו שכתוב (תהלים כט, יא) 'ה' עו לעמו יתן ה' בְּרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם', לומר שאם רוצים שלום בעולם, צריך לחזק את העוז של ישראל, ואין עוז אלא תורה (מדרש תהלים). ואם הקול קול יעקב, אין הידיים ידי עשיו.

המיוחד שבמצות נר חנוכה יותר משאר המצוות

הגמרא אומרת (שבת כא, ב) "יתנו רבנן, מצות חנוכה נר איש וביתו. והמהדרין, נר לכל אחד ואחד. והמהדרין מן המהדרין - בית שמאי אומרים, יום ראשון מדליק שמונה, מכאן ואילך פוחת והולך; ובית הלל אומרים, יום ראשון מדליק אחת, מכאן ואילך מוסיף והולך. אמר עולא, פליגי בה תרי אמוראי במערבא, רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבידא, חד אמר, טעמא דבית שמאי כנגד ימים הנכנסין, וטעמא דבית הלל כנגד ימים היוצאין. וחד אמר, טעמא דבית שמאי כנגד פרי החג, וטעמא דבית הלל דמעלין בקדש ואין מורידין. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, שני זקנים היו בצידון, אחד עשה כבית שמאי ואחד עשה כדברי בית הלל, זה נותן טעם לדבריו כנגד פרי החג, וזה נותן טעם לדבריו דמעלין בקדש ואין מורידין". המעניין במחלוקת שבין ב"ש לבין ב"ה הוא שנחלקו דווקא בעניין ההידור שבמצות חנוכה, כאשר כל אחד מסביר לשיטתו מהו המהדרין ומהו המהדרין מן המהדרין; אבל לא מצאנו שנחלקו בשאר המצוות כגון במצוות אתרוג שהתורה כנתה את האתרוג 'פרי עץ הדור' לומר שצריך להיות מהודר, ומשום כך מחפשים את ההידור שבו, ולא מצאנו בשום מקום שיש דרגות הידור למהדרין ולמהדרין מן המהדרין כמו שמצאנו במצות נר חנוכה (ועיין לבן - יהוידע שהסביר טעם מחלוקת ב"ש וב"ה).

מהדרין ומהדרין מן המהדרין לדעת הרמב"ם

לרמב"ם יש הסבר מיוחד בעניין ההידור שבמצוות נר חנוכה. וזה לשונו: (הלכות מגילה ופורים פרק ד הלכה א) "כמה נרות הוא מדליק בחנוכה, מצותה שיהיה כל בית ובית מדליק נר אחד בין שהיו אנשי הבית מרובין בין שלא היה בו אלא אדם אחד, והמהדר את המצוה מדליק נרות כמנין אנשי הבית נר לכל אחד ואחד בין אנשים בין נשים, והמהדר יתר על זה ועושה מצוה מן המובחר מדליק נר לכל אחד ואחד בלילה הראשון ומוסיף והולך בכל לילה ולילה נר אחד. (הלכה ב). כיצד (מהדרין מן המהדרין), הרי שהיו אנשי הבית עשרה, בלילה הראשון מדליק עשרה נרות ובליל שני עשרים ובליל שלישי שלשים עד שנמצא מדליק בליל שמיני שמונים נרות. (הלכה ג) מנהג פשוט בכל ערינו בספרד שיהיו כל אנשי הבית מדליקין נר אחד בלילה הראשון ומוסיפין והולכין נר בכל לילה ולילה עד שנמצא מדליק בליל שמיני שמונה נרות בין שהיו אנשי הבית מרובים בין שהיה אדם אחד".

מהדרין ומהדרין מן המהדרין לדעת הרמ"א

הרמ"א באופן עקרוני הלך בעקבות הרמב"ם בעניין המהדרין, והמהדרין מן המהדרין, וכך כותב (תרע"א סעיף ב) "הגה, וי"א דכל אחד מבני הבית ידליק (הרמב"ם), ועיין לבאר הגולה שמסביר מה הכוונה בציון הרמב"ם, וכן המנהג פשוט; ויזהרו ליתן כל אחד ואחד נרותיו במקום מיוחד, כדי שיהא היכר כמה נרות מדליקין (מהר"א מפראג)". ואלה המדליקים בנרות, חוץ מהדלקת בעל הבית, גם בני הבית הזכרים מדליקים כסדר אביהם והולכים ומוסיפים כל לילה ולילה להיות מהדרין מן המהדרין. וזאת יש לדעת שגם לדעת הרמ"א הבנות לא מדליקות נרות חנוכה, והטעם לכך הוא שלכשתתחנן ודליק עליה בעלה, שאשתו כגופו, ואין בזה שום עניין של

השיעור לעילוי נשמת: מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

פרשת השבוע: וישב

השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תשס"ב.

הלכות חנוכה ב'

אין 'שלווה' בלימוד תורה וקיום מצוותיה

בפרשת השבוע התורה כותבת (בראשית לו, א) 'וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם אַבְרָהָם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. (ב) 'אַלֶּה תְּלֻדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּן שִׁבְעָה עָשָׂר שָׁנָה הָיָה רֵעָה אֶת אֶחָיו בְּצָאֵן וְהוּא נָעַר אֶת בְּנֵי בְלָחָה וְאֶת בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דִּבְתָּם רָעָה אֶל אָבִיהֶם'. ומביא רש"י את דברי המדרש 'ועוד נדרש בו וישב ביקש יעקב לישב בשלוה, קפץ עליו רוגזו של יוסף. צדיקים מבקשים לישב בשלוה אומר הקב"ה לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא, אלא שמבקשים לישב בשלוה בעולם הזה". יש לקחת מכאן דברי מוסר וחיוזוק בלימוד תורה וקיום מצוות. שמא יאמר אדם למדתי מספיק תורה וקיימתי מספיק מצוות, אין אלו אלא דברי היצר הרע. את דעת התורה אנחנו למדים מכאן, שאין שלווה לצדיקים, ואין מצב בו אדם יכול לומר שעשה מספיק. גם אם קיים מצוה כתקנה, עדיין מוטל עליו ללמוד תורה ולקיים את כל שאר מצוותיה. ביתר שאת וביתר עוז לעלות ולהתעלות.

הגויים קבש מול גחלתן של ישראל

רש"י מביא את דברי חז"ל בביאור הכתוב 'וישב יעקב': "דבר אחר וישב יעקב הפשתני הזה נכנסו גמליו טעונים פשתן, הפחמי תמה אנה יכנס כל הפשתן הזה, היה פיקח אחד משיב לו ניצוץ אחד יוצא ממפוח שלך ששורף את כולו. כך יעקב ראה כל האלופים הכתובים למעלה (בסוף פרשת וישלח), תמה ואמר מי יכול לכבוש את כולך, מה כתיב למטה (פסוק ב) אלה תולדות יעקב יוסף, דכתיב (עובדיה א, יח) 'והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש', ניצוץ יוצא מיוסף שמכלה ושורף את כולם". אמר לו הקב"ה שאין לו לפחד כלל מהגויים, אלא צא הלחם בהם ואני מסייע לך. ודבר זה צריכים לדעת היטב ראשי ומנהיגי העם, כאשר הם עומדים בפני התלבטות בנוגע למה שעליהם לעשות עם האוייב.

הנוהג שבעולם הוא, שתפקידה של כל ממשלה בכל מקום בעולם הוא למשול ולשלט, ולהגן על חיי אזרחיה. לא יעלה על הדעת שמגמתה של ממשלה היא לשבת ולחשוב, לחכות, לדון, ולהתמנהמה כאשר חיי אזרחיה עומדים בסכנת חיים. כמו כן לא יעלה על הדעת שמילוי התפקיד מתמצה בשליחת נציגים להלוויות של נתיני ממלכתה, שנפלו קרבנות על מזבח מרצחים שפלים. תפקידה למנוע מעשים כאלה, ולפעול בכל הדרכים ולהעניש ביד קשה ותקיפה לעושי המעשים ולשולחיהם.

אם יושבים בשלוה קופץ עליהם רוגזם של אלו

את זאת כבר התורה למדה אותנו, ועינינו רואות ולא זר, שכל היכא שאנו מבקשים לישב בשלווה, מיד קופץ עלינו רוגזם של אותם רשעים. כאשר עומדים בפני מציאות כזאת שיש לישמעאלים אלו מגמה וגאוה ללכת ולרצוח דם יהודי, אי אפשר למצות את הדין בכך שמפילים מסוק לא מאויש, או בית שיושביו קיבלו התראה מראש לפנותו, אלא מוטב שיכוונו את נשקם על יושבי הבתים ומטיסי המסוקים, אין לברזלים ולאבנים שום אשמה שיפילו אותם. רק על עם ישראל מצאנו שהקב"ה הנהיג בחסדו הגדול ומתוך אהבתו אותם, שכילה חמתו על עצים ואבנים, אבל אצל אומות העולם לא מצאנו שיש הנהגה כזאת, ואין לנהוג בה, זו מידת הרחמים ואין לנהוג בה עם אויב, אלא עם נבל תתנבל.

קול צופיך

מרת הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

וישב - תשס"ב - מאת מרת הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

חינוך.

מהדרין ומהדרין מן המהדרין לדעת מרת (והנ"מ ביניהם)

מרת בשולחן ערוך עשה חשבון שונה מהרמב"ם והרמ"א בעניין המהדרין והמהדרין מן המהדרין וז"ל (שם) "כמה נרות מדליק, בלילה הראשון מדליק אחד, מכאן ואילך מוסיף והולך אחד בכל לילה עד שבליל האחרון יהיו שמונה, ואפילו אם רבים בני הבית לא ידליקו יותר". ויש בזה נפקא מינה אם האב מדליק על כל בני הבית, או שמדליקים כל אחד לעצמו, במידה ואב מדליק בביתו, ובניו במקום אחר, (בצבא או בשיבה וכד'), והשאלה האם צריך לכוון בפירוש גם על בניו, או שמא הוא על בניו מדליק ממילא, ואין הוא מחוייב לכוון עליהם במיוחד. כמו כן, השאלה הפוכה, אם אבי המשפחה מדליק באותו היום נרות חנוכה מאוחר, (מאוחר הוא מעבר לזמן, לדעת הגאון מוילנא והרמב"ם מדליקים מיד אחרי השקיעה, ולדעת מרת והבן איש חי מדליקים בצאת הכוכבים) כגון שהוא מגיע מנסיעה או שמתאחר בחנותו, ועלול להדליק בשעה 19:00 או 20:00, האם הבן שנמצא בשיבה ידליק לעצמו בזמן ובברכה, או שישמוך על ההדלקה של אביו שידליק רק יותר מאוחר בלילה. למעשה, ידליק בזמן עם ברכה (אפי' לנוהגים כשו"ע).

האם ההידור עדיף על החיוב (שלו או של חברו)?

יש לדון עד כמה יקפיד האדם בעניין המהדרין שבמצות הדלקת הנרות, כיון שאין זה אלא הידור על מצוה דרבנן, ופעמים יש לו להדליק בהידור רב, ולשכנו אין אפילו להדליק את החיוב; כמו כן פעמים שיש לו שיעור לחיוב בלבד, ואם יהדר לא ישאר לו שיעור לחיוב, האם יש להקפיד על שיעור לכל נר ונר מההידור או רק על החיוב? על זה כותב המגן אברהם (שם סק"א) "יני"ל דמי שאין לו שמן הרבה יתן באחד שמן כשיעור והמותר יחלק לכולם שאם יעשה לכלם בשוה לא ידלק אפי' אי' כשיעור. ואם יש לו שמן בצמצום ולחברו אין לו כלל, מוטב שידליק בכל לילה אי' ויתן גם לחברו דהא מדינא אי"צ אלא אי", עכ"ל המג"א. בעניין הבחירה שיש לאדם בינו לבין חברו מצאנו גמרא שאומרת (בבא-מציעא סב, א) "שנים שהיו מהלכין בדרך, וביד אחד מהן קיתון של מים, אם שותין שניהם - מתים, ואם שותה אחד מהן - מגיע לישוב. דרש בן פטורא, מוטב שישתו שניהם וימותו, ואל יראה אחד מהם במיתתו של חברו. עד שבא רבי עקיבא ולימד 'וחי אחיך עמך' - חיך קודמים לחיי חבריך"; אך זה דוקא לענין של חיים ומוות, אבל בענייני מצוות, בודאי שיש לדאוג לחברו, ובמדה ויש מולו אפשרות של הידור שלו מול חיוב של חברו יעדיף את חיובו של חברו ועל זה נאמר 'וחי אחיך עמך'.

ואפשר וגם זה נקרא מהדרין מן המהדרין שמתכוון לזכות את חברו במצוה. וכן אם אין לאדם, למשל, בליל חמישי חמש נרות, ויש לו רק שנים, האם ידליק שניהם או רק אחד בלבד שהוא מעיקר החיוב? עיין חיי אדם כלל קנ"ג שידליק רק נר אחד. כי אם ידליק שני נרות, מי שיראה לא יבין למה הדליק שתיים ולא חמשה, אבל אם ידליק רק אחד יבין שזה מעיקר הדין (ועיין לכתב סופר סי' קל"ח).

רצו היוונים לבטל את ההידור במצוות, תקנו להרבות בהידור בחג זה

יש להבין, מדוע הגמרא הצריכה את העניין של המהדרין ושל המהדרין מן המהדרין דווקא בנר חנוכה, מה שלא מצאנו בשאר מצוות דאורייתא או דרבנן. אע"פ שיש מצוה לעשות כל מצוה בהידור בבחינת "התנאה לפניו במצוות". (עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה, וכתוב בו לשמו בדיו נאה, בקולמוס נאה בלבד אומן וכורכו בשיראין נאיין) (שבת קלג, ב). ודקדקו חז"ל בלשונם 'התנאה לפניו', שכל המטרה תהא לשם יחוד קודשא בריך הוא, ולא לפני בני אדם, כמו שאמרו משמו של הבעש"ט: 'אל תבואני רגל גאווה ויד רשעים אל תנידני' - ר"ת אתרג - שלא יתגאה באתרוגו.

אפשר, שהביאור הוא משום שבחנוכה היו המאמצים והגזרות של היוונים לשכחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, (והם רצו לעקור את כל התורה כולה, שכן לא נאמר לשכחם מתורתך אלא תורתך), ואת זאת עשו בשלבים

ולא במכה אחת. בתחילה, אמרו לכתוב על קרן השור שאין להם חלק ונחלה וכו', והטעם שבקשו לכתוב על קרן של שור הוא משום שנאמר עליו 'בכור שורו הדר לוי', לומר שבשור יש הדר, וידעו היוונים שההידור מרוצה מאוד לפני בורא עולם, על כן רצו לבטל בתחילה את ההידורים של המצוות לעם ישראל. וידועים דברי הגמרא (ברכות כ, ב) "דרש רב עירא, זמנין אמר לה משמיה דרבי אמי וזמנין אמר לה משמיה דרבי אסי; אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, כתוב בתורתך אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד, והלא אתה נושא פנים לישראל, דכתיב שא"ה פניו אלך - אמר להם, וכי לא אשא פנים לישראל, שכתבתי להם בתורה ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך, והם מדקדקים [על] עצמם עד כזית ועד כביצה". היינו, אם אנו עושים מצוה בהידור יותר ממה שצויה הקב"ה, אנו מראים כמה המצוות חביבות עלינו, ועי"כ גם הקב"ה נושא לנו פנים לפנים משורת הדין.

ראו היוונים את גודל חיבתו של הקב"ה בהידורם של ישראל במצוות, ורצו לבטל את זה מהם בכל מחיר (כמו כן, רצו לבטל את הבסיס האיתן של ישראל, הלוא היא קדושתן וטהרתן של בנות ישראל, והכריחו להטמא לגויים ונבעלו רובן על ידי הגויים בכח והאונס, וכמו שאומר הרמב"ם בהקדמה שפסטי ידם בממונם ובבנותיהם, ועיין רש"י ור"ן להלן). והכל כדי לבטל את כחם של ישראל בעולם. על כן, חכמים התקינו דוקא בחג זה להדר ביותר מהדרין וגם מהדרין מן המהדרין, להראות שאין לנו חלק ונחלה בתורתם של היוונים, ולא השאירו עלינו רושם כלל. ואנו ממשכיכם ונמשך להדר כמה שנוכל כי המצוות חביבות עלינו.

ביאור מחלוקת ב"ש וב"ה

התוספות מבארים את מחלוקת ב"ש וב"ה, אם מוסיפים או פוחתים בנרות. (שבת כא, ב ד"ה והמהדרין) והמהדרין מן המהדרין - נראה לר"י דב"ש וב"ה לא קיימי אלא אנר איש וביתו שכן יש יותר הידור דאיכא היכרא כשמוסיף והולך או מחסר שהוא כנגד ימים הנכנסים או היוצאים אבל אם עושה נר לכל אחד אפי' יוסיף מכאן ואילך ליכא היכרא שיסברו שכן יש בני אדם בבית". ואפשר שיסוד מחלוקתם של ב"ש וב"ה הוא על מה מסתכלים בנסים שנעשו בחג חנוכה, ולמה אנו מצפים ומייחלים. הגמרא אומרת שאחד אמר כנגד הימים הנכנסים, ואחד כנגד הימים היוצאים, ויש אומרים שזה כנגד פְּרִי החג. לדעת ב"ש שמחתנו היא שנצחנו את היוונים, ואנחנו מצפים שילכו ויתמעטו כמו שפרי החג הולכים ומתמעטים. וב"ה אומרים שמדליקים כמדליקים כנגד הקרבנות שהולכים ומתווספים. והנס נעשה ע"י תוספת אורה בשמן שהספיק לשמונה ימים, ואין אנו שמחים במפלתן של היוונים, אלא שמחים שמענתה אנו יכולים לקיים את התורה והמצוות באין מפריע.

ולמעשה, אנחנו פוסקים הלכה כב"ה שמוסיפים והולכים, לפי שמעלין בקודש ואין מורדין. וגם שאנחנו אמנם רוצים שילכו ויתמעטו האומות אבל לא בשלבים אטיים של כל יום פחות אחד, אלא בבת אחד שיתמעטו ויניחו אותנו לנפשנו שנוכל לעבוד את הקב"ה באהבה. וזה נרמז בפסוק "כמעט אויביהם אכניעו", פירוש: כמעט היינו, במעט זמן (עיין תהילים פא פסוק טו).

ואמרו רמז לדבר חנוכה ר"ת ח' נרות ו'הלכה כ'בית ה'לל, ואין זה אלא רמז בלבד, אבל כך פוסקים הלכה למעשה (עיין באבודרהם שם, ובעטרת זקנים על השו"ע).

טעם לאכילת גבינות בחנוכה

הגמרא אומרת (שבת כג, א) "אשה ודאי מדליקה, דאמר רבי יהושע בן לוי, נשים חייבות בנר חנוכה, שאף הן היו באותו הנס". וצריך להבין מה הביאור שהגמרא מתבטאת בחריפות כזאת 'ודאי' מדליקה ולא כתבה אשה מדליקה, כדרכה בכל הש"ס כולו: רש"י כותב מה זה הנס שהיו בו הנשים, "שגזרו יוונים על כל בתולות הנשואות להיבעל לטפסר תחלה, ועל יד אשה נעשה הנס". הר"ן כותב על זה (ד"י מדפי הרי"ף) "ישעל ידן נעשה הנס כדאמרינן במדרש רבה על בת יוחנן שהאכילה ראש האוייבים גבינה לשכר

קול צופיך

מִן הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִרְהָ"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לְקִי הֶרֶב מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

יושב - תשס"ב - מאת מִן הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִרְהָ"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לְקִי זְצוּק"ל

גִּזְרוֹת שֶׁהִתְבַטְּלוּ בְּגַלְל צוֹרֵת הַמֶּלֶךְ הַחֻקוּקָה עַל הַמְּטַבֵּעַ

ומסופר שפעם אמרו לקיסר בארצות אשכנז שמורדים בו ומזלזלים בו היהודים. היה איש פקח וחריף שקראו לו נחומקיה, הלך ולקח מטבע שלהם שהיתה חרוטה עליו פניו של המלך, שם אותו בכביש ושם מתחתיו זפת, ותחב אותה מעט באדמה במקום שהיה המלך רגיל לעבור שם, והמתין. משהתקרב המלך, רץ נחומקיה לפני המלך להרים את אותה הפרוטה, ובכך עיכב את המלך במהלכו. אמרו לו מלווי של המלך תראה איזה חוסר דרך ארץ יש ליהודים האלה שלא מכבדים את המלך ומעכבים אותו בהילוכו בעבור פרוטה קטנה. נגש אותו נחומקיה למלך והתנצל על מעשהו, ואמר לו שלא בשביל הכסף עשה זאת, אדרבה אותו שר שדיבר עלי יקח אותה פרוטה, אין אני זקוק לה, אלא מה שעשיתי הוא משום שצורת המלך חרוטה על אותו המטבע, ובושה היא למלך שצורתו מוטלת ברצפה והעם דורכים עליה ועשיתי לכבוד הקיסר. התרשם מאוד המלך מדבריו של נחומקיה, וראה כמה מכבדים אותו באופן שלא השכילו השרים שלו להבין כלל, וביטל את הגזרות שהטיל על היהודים, עד שהפכו פניהם של אותם מלשינים כשולי קדרה.

אֲכַסְנָאִי (אוֹרֵחַ) חַיִּיב בְּנֵרוֹת חֲנוּכָה

הגמרא בשבת אומרת (דף כג, א): אמר רב ששת: אכסנאי (מפרש רש"י: אכסנאי - אורח) - חייב בנר חנוכה.

וממשיכה הגמרא: "אמר רבי זירא: מריש כי הוינא בי רב, משתתפנא בפריטי בהדי אושפיזא (מפרש רש"י: כשרי זירא היה בחור ישיבה שלומד תורה בעיר אחרת, הוא היה נותן פרוטה לבעל הבית, בכדי להשתתף עמו בהדלקת נרות חנוכה). בתר דנסיבי איתתא אמיאנא: השתא ודאי לא צריכנא, דקא מדליקי עלי בגו ביתאי - פירוש: לאחר שר' זירא נשא אשה אמר: אשתי מדליקה עלי (מפרש רש"י: עלי - בשבילו). כלומר, לא רק שהאשה חייבת בנר חנוכה, אלא היא גם יכולה להוציא את בעלה ידי חובה.

האחרונים דנים מה עשתה אשתו של ר' זירא: י"א: שהיא הזמינה את שכניה ואמרה להם שידליקו בבית שלה נרות חנוכה, והיא כיבדה אותם בכיבוד ואז שלחה אותם. אבל הפשט הוא שאשתו של ר' זירא הדליקה בשבילו. עיין למאירי שבת שם בשם יש מפרשים).

בשו"ע נפסקה הלכה (בסי' תרע"ז): "אכסנאי שאין מדליקין עליו בביתו, צריך לתת פרוטה לבעל הבית להשתתף עמו בשמן של נר חנוכה. ואם יש לו פתח פתוח לעצמו, צריך להדליק בפתחו, אע"פ שאותו הבית אינו מיוחד אלא לשנייה, והוא אוכל על שולחן בעל הבית, וה"ה לבן שאוכל אצל אביו. הג"ה: וי"א שבזמן הזה שמדליקין בפנים, ידליק במקום שאוכל, וכן נהגו". כלומר, אורח המתארח ואין לו פתח - נותן פרוטה לבעל הבית להשתתף בנר חנוכה.

אך אם יש לאורח כניסה מיוחדת, פתח מיוחד - חייב להדליק בפ"ע. בשו"ע כתוב "אכסנאי שאין מדליקין עליו בביתו" - ומה שטאמר על ר' זירא שאשתו מדליקה עליו בביתו אז הוא פטור מלהדליק. ויש מי שאומר: אם יש לאורח חדר מיוחד ופתח מיוחד, בין שאשתו מדליקה עליו ובין לא - חייב להדליק. והטעם: משום מראית עין שלא יאמרו שלא הדליק נר חנוכה, הואיל ויש לו פתח מיוחד עבורו, ויראו אותו נכנס ויוצא ויבואו לידי חשד.

נֵר חֲנוּכָה חוֹבֵת הַבַּיִת אוֹ הָאָדָם

בנר חנוכה ישנם שלוש דעות:

א] חובת האדם להדליק נר חנוכה.

ב] חובת הבית - ועל כן אדם שנועט מביתו באחד מימי חנוכה צריך לדאוג שידליקו בביתו, כגון שיתן לשכנו את מפתח דירתו שידליק בשבילו, שלא יחשדו שהוא בבית ולא מדליק.

ואתו וחתכה את ראשו וברחו כולם. ועל זה נהגו לאכול גבינה בחנוכה. וזמיהו מרן בעל היבן איש חי זיע"א כותב שמקרה זה לא היה בתקופה של גזירות היוונים בתקופה של חנוכה, אבל בכל אופן כיון שהיה עם שר של יוונים, ספחו את זה לעניין של חנוכה להראות את הנס שהיה אז (פרשת וישב ש"ר אות כ"ד, ועיין לרמ"א בסי' תר"ע סעי' ב', ולמש"ב ס"ק י', ולכה"ח ס"ק טו"ב).

אין חיוב לאכול גבינות בחנוכה אלא מנהג בלבד, ויש לשים לב כל השנה בגבינות ביותר, בפרט אלו המיובאים מחוץ לארץ שאין לנו שום אפשרות לדעת את כל הרכיבים שלה, ומי יודע אם במקום גבינה אוכלים שומן מן החי. היום בעידן הטכנולוגיה המתקדמת בעולם שפגעה גם במאכלים ובצורת הכנתם המהירה והמעובדת, יש דברים שהם לנו - לצערנו הרב - לרועץ. וכבר ספרתי פעם על רבי אהרן בן שמעון ע"ה ממצרים, שפעם בשהותו בצרפת המעטיירה והמתקדמת ראה חמאה שהיתה נראית יפה במיוחד ותמה על כך, ואחרי דרישה וחקירה קצרה מצא את המייצר שאמר לו שעושים אותה משומן של חזיר ומערבבים את זה עם חלב וחמאה בעיבוד מיוחד. אמר חכם אהרן בן שמעון שחמאה של 'פלחים' שבמצרים המיוצרת בשיטה פרימיטיבית כשרה ומהודרת, וחמאה שעברה תחת שבת המודרניזציה בצרפת טרפה, וגם חשש בשר וחלב יש בה. על כן יש להזהר מאוד ממוצרים שבאים מחוץ לארץ ללא פיקוח מלא על פי ההלכה, (ובפרט בגבינות שמיוצרות במהירות על ידי תרכובות כימיות שונות ומשונות). וזה מלבד איסור של חלב גוי שאסרו חז"ל, אע"פ שבעת ייצור הגבינה היתה השגחה. וכן יש להזהר במוצרים שהם לכשעצמם מן הצומח, אבל יש בהם בישולי עכו"ם וכדו'.

הַתְּקַלָּה שֶׁיֵּשׁ בְּחֲנוּכִיּוֹת עִם צוֹרוֹת שׁוֹנוֹת (אָדָם או חַיּוֹת)

את החנוכיה אסור להדליק תוך ג' טפחים מהרצפה שכן ארעא סמיכתא היא, ויש בזה זלזול למצוה. מצוותה להניחה בעשרה טפחים מהקרקע (עיין שו"ע ס' תרע"א סעי' ו') ולפי הקבלה בין ז' טפחים ל"ו טפחים (ועיין בא"ח אות ה', ולכה"ח ס"ק מ"ו, ועיין להגאון שתמה על הרמב"ם שלא הזכיר הלכה זו שהיא מפורשת במסכת שבת כא, ב).

ואם יש לאדם חלון הפונה לרשות הרבים, והוא למעלה מעשרה טפחים, מניחה שם לפרסום הנס, ובלבד שהחלון יהא פונה לרשות הרבים, ואינו גבוה מרשות הרבים למעלה מעשרים אמה (עיין כה"ח שם ס"ק מ"ח, ומשי"ב ס"ק כ"ז). ואם לא יכול להניחה בעשרה טפחים עד עשרים אמה ולא יותר.

וכיון שכן, הרי המציאות היא שצריך להתכופף ולשחות מעט מול החנוכיה כדי להדליק את הנרות, שכן כולנו יותר גבוהים מעשרה טפחים. ולפי זה מן הנכון להתריע ולהזהיר אודות אותם חנוכיות שמוכרים היום עם צורה של אדם, (מה שהראו לי הוא תמונה של חנוכיה עם צורה של אדם בבסיס שלה שמחזיק את קני הנרות בפריסת ידיים למעלה, ויש שהגדילו לעשות ועשו אדם בבסיס של כל נר ונר), שבשעת ההדלקה כשמתכופף הרי הוא משתחוה לצורה של אדם מבלי משים. ומכאן אנו שולחים קריאה לבעלי החנויות שימהרו להוציא את החנוכיות האלו מחנותם לבל תצא תקלה תחת ידם חלילה.

ואם יש מי שכבר קנה את החנוכיה הזאת, ישתדל לבטל ביותר את צורת האדם משם, וזאת יכול לעשות על ידי שישים פלסטר וכדומה על אותם צורות להסתיר אותם, (או שיקלקל אותם באופן שלא תהיה צורה שלמה) באופן שלא תהיה השתחוויה לשום צלם. באמת הפוסקים אומרים שלא מוכרח להיות צורה שלמה, אלא אפילו אל חצי צורה, כגון ראש שחרוט על מטבעות וכדומה, גם כן דין צלם להם וצריך להזהר מהשתחוויה, (כשמתכופף להרים מטבע עם פנים חרוטות עליה וכדומה), וכן אסור להשהותו בבית (עיין לבה"ח ש"ש משעי אות י'). הגמרא אומרת על צורה שעל המטבע "מאן ניהו בנן של קדושים, רבי מנחם בר סימאי. ואמאי קרו ליה בנן של קדושים, דלא איסתכל בצורתא דזוזא", והיתה שם תמונה בולטת של הקיסר מצד אחד (עיין מו"ק כה, ב; פסחים קד, א; ע"ז נ, א).

קול צופיך

מרת הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

וישב - תשס"ב - מאת מרת הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

זירא התחתן והלך ללמוד תורה בישיבה אשתו הדליקה עליו בביתו. המפרשים אומרים: שהגדרת אכסנאי, פירושו: רק ישן בבית המארח. אבל אכסנאי המוזמן לאכול ולישון - פטור מנר חנוכה, מאחר ובעל הבית מדליק ולי"צ אפילו פרוטה להשתתף עמו. וי"א שאעפ"כ צריך להשתתף עם בעה"ב בפרוטה (עין למשי"ב שם סי' תרע"ז סי"ק ב' ג', ולכה"ח שם סי"ק ג'). כלה ובעלה שהולכים לבית אביה או לבית אביה כלה ובעלה שהולכים לבית אביה או לבית אביו, ושם אוכלים ולנים - מהדין הם פטורים אפי' מלתת פרוטה. ולחומרא - שיתנו פרוטה. אבל אם קבלו חדר מיוחד - ידליקו. בחור ישיבה ספרדי שרוצה להדליק בעצמו ולברך ואביו מדליק עליו, וכן אשה שבעלה מדליק עליה - פטורים מלהדליק נר חנוכה. מה הדין אם הם רוצים להדליק בפני עצמם ולברך? וכן מה הדין באכסנאי שלא רוצה להשתתף בפרוטה, אלא רוצה להדליק לבדו ולברך? אומר בעל תרומת הדשן (בסי' ק"א): "אחד מהגדולים הורה ונהג, דרשאי להדליק בברכה אף על פי שהדליקו עליו. ואע"ג דאמרינן בגמרא לכיון דנסיבנא אמינא השתא ודאי לא צריכנא, היינו דלא מחייב, אבל אם רוצה יכול להדליק ולא הוי ברכה לבטלה".

הכוונה, שהוא יתכוון לא לצאת יד"ח במה שהדליקו עליו. כלומר לדעת תרומת הדשן: יכול לברך.

אומר הבית יוסף (בסי' תרע"ז): הרי אם יכול להיות פטור על ידי שמדליקים בשבילו, מדוע יברך?

אומר רמ"א: "ואם הוא אצל יהודי ורואה הנרות, אם רוצה להחמיר על עצמו להדליק בפני עצמו מדליק ומברך עליהן, וכן נוהגין" (שו"ע שם). אומר כה"ח (סי"ק כ"ה): מאחר ודבר זה נתון במחלוקת, יועל כן טוב להחמיר ולא יברך" (כדעת השו"ע).

אומר המש"ב (סי"ק ט"ז): הדין כדעת תרוה"ד שיכול לברך מאחר ורוצה לקיים את המצוה בעצמו. כמו שמצינו לענין הלל שהחזן מברך, אבל אם המתפלל רוצה לברך בעצמו - רשאי, וה"ה בנר חנוכה. ואעפ"כ אומר המש"ב: "ויש מן הפוסקים שסוברים אחרי שחז"ל פטרוהו על ידי הדלקת אשתו, לאו כל כמיניה לומר איני רוצה לצאת בשל אשתי, אלא ידליק בלא ברכה. והנה אף דאין למחות ביד הנוהגין לברך אחרי שהרבה אחרונים הסכימו, מ"מ יותר טוב להדר לשמוע ברכות מפני אחר ויענה אמן וידליק נרותיו ללא ברכה". כלומר, למרות שרמ"א פסק כדעת תרוה"ד, עדיף שישמע את הברכות מאדם אחר ויכוון לצאת ידי חובה. כדי שיצא מן המחלוקת, ובפרט בענין ברכות מחמירים ואומרים סב"ל.

הניעור כל הלילה

הניעור כל הלילה מה דינו לענין ברכות השחר?

דעת הספרדים: אחרי עמוד השחר יטול ידיו בלי ברכה ויברך ברכות התורה.

דעת המש"ב: יטול ידיו בלי ברכה, אך אם נכנס לנוחיות ויצא יכול לברך. אבל ברכת התורה וברכת 'המחזיר נשמות' - לא יברך מאחר והיה ער. ואומר המש"ב: שיבקש מחברו שיוציאו ידי חובה בברכות אלו. ואם לא מצא מישהוא - לא יברך, וכשיגיע לברכת 'אהבה רבה' (עולם) שבברכות קריאת שמע, יכוון לצאת בזה ידי חובה ברכת התורה. אומר שו"ע של ר' זלמן: אם לא מצא אחר שיוציאו ידי חובה - יברך ברכות התורה (עין למשי"ב סי' מ"ז סי"ק כ"ח).

פרשת הנשיאים

ביום ראשון של חנוכה מתחילין לקרוא בפרשת קרבנות הנשיאים שבפרשת נשא.

מנהג הספרדים להתחיל מברכת כהנים, מאחר והנס נעשה על ידי כהנים. מנהג אשכנז: יש שמתחילין מברכת כהנים, ויש שמתחילין יוהי ביום כלות משה.

אומר רש"י ברמז (מגילה לא" ע"ב), והטור (סי' תרפ"ד)מה קשור הקריאה "ביום כלות משה" לחנוכה? י"א שהקשר הוא חנוכה המקדש וחנוכת המשכן. וי"א: חז"ל אומרים שאמר להם משה רבנו ע"ה אחר יוה"כ תביאו נדבה למשכן, והביאו לו בבוקר בבוקר, מוקדם מאד. אומר הבא"ח: הנשים באו ראשונות לתת, ולא קיבל מהם מרע"ה מטעם שהביאו סכום גדול, ולפי

ג] יש מי שאומר: חובת האדם להדליק נר חנוכה בביתו - דוקא כשהוא נמצא בבית, אבל אם הוא נוסע וכדו' - אינו חייב (עין לרש"י שם דף כ"ג).

עברה חצי שעה מזמן ההדלקה ולא הדליק

ירושלמי שנסע לתל אביב לשבת, ובמוצאי שבת צריך להדליק נרות חנוכה, מה יעשה? האם נאמר שישע מיד במוצ"ש חזרה לביתו בירושלים וידליק נרות חנוכה. או שיחזור למחרת בבוקר. או שיתן לשכנו מפתח ויאמר לו שבמוצאי שבת ידליק בשבילו נרות חנוכה, בכדי שלא יאמרו פלוני לא הדליק חנוכה.

ההלכה אינה כך, אלא אם חוזר בלילה אפי' מאוחר עם בני ביתו - ידליק בבית (עין בא"ח וישב ז', ולשו"ע סי' תרע"ב סעי' ב').

אם איחר ורוצה להדליק אחרי חצי שעה משכלתה רגל מן השוק דעת הרמב"ם: לא ידליק בכלל.

דעת הפוסקים: ידליק, וספק ברכות להקל (עין למג"א תרע"ב סי"ק ו'). הבא"ח כותב: אם חוזר לביתו ויש איש אחד או שניים ערים - יכול להדליק בברכה, וכן נוהגים אפי' אחר חצות.

ולכאורה הרי סב"ל, כמו שכתב המג"א? אולם מאחר וכן פסק הבא"ח נגדו - לא אומרים סב"ל.

המתארח בבית מלון - היכן ידליק?

כיום, רוב ככל בתי המלון אינם מרשים להדליק נרות בחדרי המלון, מחשש לשריפה. ועל כן או שידליקו בכניסה של המלון או שידליקו מחוץ לחדר בכניסה.

הדלקת נר חנוכה - במקום שאוכל או במקום שיושן

הגמרא בשבת (לעיל) מספרת על ר' זירא שבהיותו רווק הלך ללמוד תורה בעיר אחרת, והיה נותן פרוטה לבעל הבית בכדי להשתתף עמו בנר חנוכה. האם בעה"ב נתן לו רק מקום ללון או גם אוכל? ונ"מ: אדם שאוכל במקום אחד וישן במקום שני, היכן מדליק נר חנוכה - במקום שישן או במקום שאוכל?

במחלוקת זו נחלקו מר"ן ורמ"א: דעת מרן: במקום שישן. דעת רמ"א: במקום שאוכל (שו"ע שם סי' תרע"ז סעי' א').

בחור ישיבה - היכן מדליק?

כיום ראשי הישיבות לא מרשים שכל הבחורים ידליקו בחדר האוכל, ועל כן הם אומרים לתלמידים שילכו לחדרם ושם ידליקו, כדי שיהא פרסומי ניסא.

ועל כן, בחור ישיבה אשכנזי - ידליק בברכה. ובחור ספרדי - ידליק בלי ברכה, אלא אם כן אביו לא מדליק או שאביו נמצא במקום רחוק שזמן ההדלקה מוקדם או מאוחר לפי שקיעת החמה שם במקום המצאו.

רש"י אומר: "אשתי מדליקה עלי - בשבילי".

אשה המדליקה נר חנוכה בשביל בעלה, האם היא צריכה לומר 'לשם יחוד והריני מכוונת להוציא את בעלי ידי חובה', או לא? מפשט ההלכה בסי' תרע"ז סעי' א' (ועין למשי"ב שם סי"ק ב' שאשתו מסתמא הדליקה עליו, אבל הוא צריך לדעת ולכוון לצאת ידי"ח בהדלקתה, ועדיין דבריו צ"ע לדינא).

מיהו אכסנאי?

כתוב בר"ן (ד"ה אמר רב ששת): "אורח אע"פ שאין לו בית, דלא תימא דין נר חנוכה כדין מזוזה דכל שאין לו בית פטור ממזוזה". כלומר, אל תחשוב שדין חנוכה כדין מזוזה, שאם יש לך בית - אתה חייב במזוזה, ואם אין לך בית - אתה פטור ממזוזה, וה"ה לנר חנוכה. אלא הדין הוא: שאכסנאי גם אם אין לו בית, שהוא מתארח במקום אחר - חייב להדליק או להשתתף עם בעל הבית בפרוטה (ועין לתוס' סוכה דף מ"ו ע"א).

וממשיך הר"ן: כי הואי אכסנאי ללמוד תורה בתר דנסיבא וכי' - אחרי שר'

קול צופיך

מרת הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

יושב - תשס"ב - מאת מרת הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

בלילה השני, יניח נר לידו ויתחיל להדליק ממנו מזרח למערב משמאל לימין. ואם הניחו בצד דרום ולא בכותל, ועומד מאחוריו ופניו לצפון, ידליק בלילה הראשון את הנר המזרחי ביותר, ולמחרת יניח נר לידו ויתחיל להדליק ממנו משמאלו לימינו (עיינין שו"ע סי' תרע"א סעי' ז', וכה"ח סי"ק סי"ט, ומש"ב סי"ק מ"ב מ"ג).

חנוכת הכותל המערבי

הרב של הכותל המערבי המקובל האלוקי הרב ג' ע"ה, עשה את החנוכה בכותל והעמידה על הכותל דרום - צפון. כל פעם אמרתי לו שיבנה בית המקדש אתה תראה שיעמידו את המנורה ביום הראשון כמו שאתה העמדת (בגמרא ישנה מחלוקת, ועיינין לשו"ע ולב"י סי' תרע"א, ולמש"ב סי' קמ"ב מ"ג, ולכה"ח שם סי"ק ס"ו ס"ט).

אנשי חב"ד רגילים להדליק נרות חנוכה בכל העולם כולו, וכן בכותל המערבי. והם היו מדליקים בשעה מאוחרת בעשר בלילה, בכדי שגם בחו"ל יראו. ואני הייתי מגיע לשם לאחר שכבר יצאתי ידי חובה והנרות שלי כבר מזמן כבו, והם ביקשו ממני שאדליק. אמרתי להם: אם תעשו מנין של ערבית לאחר ההדלקה אז הדין הוא כמו בית כנסת ואני אוכל להדליק. ואם לא כן אין למי להדליק, שהרי ברחוב לא צריך להדליק שמצינו כתוב "נר איש וביתו" - הדלקה מהבית שתיראה אל הרחוב, ולא להיפך.

דברי תורה בסעודות בימי חנוכה

אומר הרב מג"א: כתוב בשו"ע "ריבוי הסעודות שמרבים בהם הם סעודת הרשות שלא קבעום למשתה ושמחה. הג"ה וי"א: שיש קצת מצוה בריבוי הסעודות, משום שבאותם הימים היה חנוכת המזבח (ועיינין כה"ח סי' תר"ע סי"ק י"ב, ולמש"ב סי"ק ז').

אומרים הפוסקים: אדם שאומר דבר תורה באמצע סעודתו בחנוכה - זה מצוה גדולה, מאחר והיוונים רצו לשכחם תורתך, ואנו מדליקין נרות ומוסיפים לימוד תורה. ועוד, שאם אומר דברי תורה הופכת הסעודת לסעודת מצוה.

המנורה לעתיד לבוא

כל דבר שהוא מעשה ידי אדם הוא מתבטל, יופיו הולך ודועך. וכל מה שנעשה בידי שמים נשאר עולמית, ויופיו מתגדל יותר ויותר. לעתיד לבוא יבוא המשיח, ובית המקדש ירד מהמשמים, ואנו נרצה לראות את המנורה שהיא מעשה ידי הקב"ה, ונעמוד בתור בכדי לחזות בהודה ותפארתה.

ויהי רצון שזוהי השנה לראות כהנים בעבודתם, ולוויים בדוכנם, וישראל במעמדם, וזוהי לראות בהדלקת המנורה הטהורה, בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן.

*רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!

שלחו לנו בבקשה באמייל ל- webmaster@harav.org

הדין אין אשה יכולה לתרום שלא מדעת בעלה, רק סכום סביר ולא סכום גדול. למחרת באו הנשים יחד עם בעליהם (ומובא משם הב"י שכל אשה הביאה דלי מלא כסף וזהב ונזמים, והבעל היה רוצה לעזור לה לסחוב, היתה אומרת לו אני מביאה דלי שלי ואתה תביא את שלך).

וכך התחילו בהכנת כל כלי המשכן, ובכ"ה לחודש כסלו תמה המלאכה. ואמר הקב"ה למשה שיחכה עם חנוכת המשכן עד ר"ח ניסן שבו נולד יצחק אע"ה (עיינין הגאון ס"ק ה'). שמעו העם שמשה לא רוצה להקים את המשכן, וניסו בעצמם להקימו ואפילו עמוד אחד לא הצליחו להרים, אמר להם משה עוד לא הגיע הזמן.

ובערב ר"ח ניסן אומר להם משה למחר אני מקים את המשכן. אמרו העם בא ונראה כיצד הוא יקים את המשכן לבדו. וע"כ כתוב "הוקם המשכן" כל עמוד שנגע בו משה מיד עמד במקומו.

אמר יום כ"ה בכסלו לקב"ה: הרי גמרו להכין את המשכן בכ"ה לחודש כסלו מדוע שאני אפסיד? אמר לו הקב"ה: יש לך שכר, החשמונאים שבאו לבית המקדש וחנכו אותו, לאחר שהיוונים טמאוהו, זה בכ"ה לחודש כסלו, ולכן אנו קוראים "ויהי ביום כלות משה".

סדר העליה לתורה

ביום בראשון: כהן - מתחיל מברכת כהנים (למנהג הספרדים), או מ"ויהי ביום כלות משה" (למנהג אשכנז) עד "לחנוכת המזבח". וכאמור יש מהאשכנזים שמתחילים ג"כ מברכת כהנים עד "ויקריבו אותם לפני המשכן".

לוי - עד "את 'קרבנם לפני המזבח".

ישראל - "ויהי המקריב" עד "נחשו בן עמינדב".

ביום השני: לכהן - "ביום השני" וכו' עד "מלאה קטרת", הלוי - עד "נתנאל בן צוער".

ישראל - חוזר מ"ביום השני" עד "נתנאל בן צוער", וכן בכל יום. בפרשת הנשיאים מובא שכל נשיא הביא אותו דבר, ובסוף הפרשה מובא המשקל הכולל של כל הכלים יחדיו, והמשקל של הכלי של ראובן שווה לכלי שעשה שמעון, וכל זה על מנת שלא תהיה קנאה בין שבט לשבט (ועיינין ב"ר ש"ב ס"ג ב"ב) וכלי ששמו, וכל זה על מנת שלא תהיה קנאה בין שבט לשבט (ועיינין הנשיאים).

סדר הדלקת נרות חנוכה

ישנם כמה שיטות בסדר הדלקת נרות חנוכה:

[א] יש מי שאומר: כשעומד מול החנוכה תמיד מתחיל להדליק את הנר שלימינו. ולמחר הנר החדש מדליק מצד שמאל והולך לצד ימין. וסימנך, היוונים כותבים משמאל לימין, ועל כן כדי לבטלם מדליקים משמאל לכיוון ימין (עיינין לב"א שם אות ד', ולשו"ע סי' תרע"ו סעי' ה', ולכה"ח שם סי"ק ל"א ל"ב, ולמש"ב שם סי"ק ט', ולשער הציון בדעת הגאון שם סי"ק י"ד, ובמש"ב שם).

[ב] י"א: נר שהדליק בלילה ראשון ממנו מתחיל להדליק בלילה שני, ותמיד מתחיל מנר ראשון הסמוך לפתח.

למעשה, סדר ההדלקה הוא: בלילה הראשון מדליק הנר שכנגד ימינו, ובלילה השני מוסיף עליו נר כנגד שמאלו, וכן בכל לילה מוסיף כנגד שמאלו, וזה שהוא מוסיף, מדליק בראשונה ופונה והולך לימינו, ולדעת הגאון כאמור לעיל.

הדלקה בבית הכנסת

נוהגים להדליק נרות בבית הכנסת בין מנחה לערבית, משום פרסומי ניסא ומברכין עליהן. ואומר הרב 'מעשה רוקח' שראה מקומות שנוהגין להדליק נרות חנוכה בבית כנסת אחרי ערבית, ואז כבר אין פרסומי ניסא, מאחר וכל הקהל הולך לביתו (עיינין שם סי' תרע"א סעי' ח'). המדליק בבית הכנסת יהיו פניו לדרום. בלילה הראשון, ידליק את הנר המערבי ביותר תחילה.

